

Asia: VN/21721/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston selonteoksi Senaatti-konsernista ja valtion tilahallinnosta

2-3 Valtion tilahallintokokonaisuus ja sen toimintaperiaatteet.

Lausuttavaa luvuista 2-3.

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö, dnro VN/21721/2021

Asia: lausunto luonnoksesta valtioneuvoston selonteoksi Senaatti-konsernista ja valtion tilahallinnosta

Syyttäjälaitos lausuu seuraavasti

Luvussa 3.2 (sivut 31–32) Kiinteistö ja toimitilahallinnon periaatteet viitataan yhdessä virastojen tai laitosten kanssa laadittaviin toimitilastrategian toimeenpanosuunnitelmiin ja niiden pohjalta laadittaviin toimitilasuunnitelmiin sekä valtion toimitilastrategian tavoitteeseen edistää työnteon ja asiain sujuvuutta valtion virastoissa ja laitoksissa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi yhteiskäyttöisiin työtiloihin siirtymisen edistämistä. Tässä yhteydessä Syyttäjälaitos muistuttaa tietoturva- ja tietosuoja-asioiden tärkeydestä kansalaisen oikeusturvan toteutumisen kannalta. Syyttäjät ovat syyteasioissa tekemissään ratkaisuissa riippumattomia ja itsenäisiä lainkäyttäjiä. Syyttäjälaitos on keskeinen toimija rikosasioiden käsittelyketjussa ja ainoana viranomaisena mukana kaikissa rikosasian käsittelyvaiheissa. Työtilojen tulee tukea tietoturvallisesti rikosprosessien toteutumista. Yhteiskäyttöiset tilat eivät kaikilta osin sovellu syyttäjän työhön ja tämä tulee huomioida tilojen suunnittelussa ja tilatehokkuuden sijaan pohtia myös edellä mainittujen asioiden osalta kokonaisuutta.

Toimitilajensuunnittelussa asiakaspalvelutilojen osalta on syytä huomioida, että Syyttäjälaitoksella ei ole samanlainen tarve asiakaspalvelutiloille. Suunnittelussa yhteiskäyttötilojen osalta yhteisistä asiakaspalvelutiloista hyötyvät sellaiset valtion toimijat, joille asiakaspalvelutila on välttämätön päivittäisentoiminnan kannalta.

Lisäksi on huomioitavaa, että työtiloihin liittyvät järjestelyt kuuluvat olennaisella tavalla valtion yhteistoimintalain (1233/2013) ja työsuojelun yhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) mukaan yhteistoiminnassa käsiteltäviin asioihin, jolloin työtilojen suunnittelussa on tarpeen huomioida yhteistoimintavelvoite. Selonteossa ei käy esille yhteistoimintaan liittyvät velvoitteet viitaten tilaisioihin. Työtilat ovat olennainen osa turvallista, viihtyisää ja terveellistä työympäristöä. Työtilat ovat merkittävä osa työnantajakuvaa ja uusien työntekijöiden saamiseksi asiaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Luvussa 32 (sivu 36) tuodaan esille valtion kiinteistö- ja toimitilastrategian toimilla saavutettavat säästöt. Säästöihin ja toimeenpanon jatkamisen mahdollistamiin 50 miljoonan euron vuosittaisiin lisäsäästöihin vuoden 2029 loppuun mennessä. Syyttäjälaitos haluaa tuoda esille, että säästöjen kokonaiskustannuksissa huomioitaisiin toimitilasidonnaisten palvelujen ja muutostöiden kustannukset. Säästöjen esittäminen tässä muodossa voi olla kyseenalaista, koska globaalin tilanteen ja tulevaisuuden talousnäkymiin liittyy runsaasti epävarmuustekijöitä. Lisäksi osa kustannuksista jää kokonaiskustannuksen seurannasta pois. Selonteon loppupuolella on hieman tarkasteltu epävarmuus ja riskitekijöitä, mitkä olisi hyvä ottaa tarkemmin myös esille.

Lisäksi tuodaan esille, että valtiolla työnantajan tulee tarjota jatkossakin työntekijälle työnantajan osoittamat työtilat.

4 Valtion tilahallinnon nykytilanne teemoittain:

Lausuttavaa luvusta 4.

-

4.1 Taloudellisuus.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta taloudellisuus.

-

4.2 Turvallisuus.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta turvallisuus.

Turvallisuusratkaisujen osalta tulee minimoida riskejä siten, että eri toimijoilla ei ole erilaisia ratkaisuja mm. kulunvalvontaan ja seurantaan liittyen yhteisissä tiloissa. Tai siten, että ratkaisu olisi keskistetyksi toimijan hallussa ja mahdolliset muutokset koordinoitaneen kaikkien toimijoiden osalta. Mikäli palvelun kokonaisratkaisua ei ole keskistetty, tämä on omiaan lisäämään turvallisuusriskejä jokaisen toimijan omien sopimusten ja ratkaisujen osalta.

Hälytys- ja turvapalvelut kokonaisuus on yksi. Kulunvalvonta ja seuranta olisi hyvä pohtia kokonaisratkaisuna.

4.3 Ympäristö ja energiatehokkuus.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta ympäristö ja energiatehokkuus.

-

4.4 Vastuullisuus (mm. harmaan talouden torjunta).

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta vastuullisuus.

Harmaan talouden torjunnassa korostuu hankintojen kokonaisuus valtion hallinnon toimijoiden osalta. Kiinteistöjen hoitoon, ylläpitoon ja palveluihin liittyvissä hankinnoissa on samanlaisia tarpeita valtion toimijoilla. Näiden osalta kokonaisratkaisut ja kilpailutukset sekä hallittu sekä keskitetty sopimus- ja toimittajahallinta tukisi ja edistäisi merkittävästi myös harmaan talouden torjuntaa.

4. 5 Työympäristöjen kehittäminen.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta työympäristöjen kehittäminen.

-

5 Liikelaitosmalli valtion tilahallinnon organisaatiomuotona.

Lausuttavaa luvusta 5.

-

6-7 Palvelusopimukset ja vuokrajärjestelmän toimivuus.

Lausuttavaa luvuista 6-7.

Syyttäjälaitoksen mukaan omakustannusmalli nykyisellään ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla valtion etua. Tämä johtaa myös tilanteeseen, jolloin virastojen tulee tyytyä Senaatin manageerausmaksuun käyttäessään Senaatti-kiinteistön tarjoamia vuokraohteita ja palveluita.

Suurten vuokrakustannusten osalta tilanne voi johtaa siihen, että valtion virastot eivät hankkisi palvelua ja toimitiloja Senaatti-kiinteistöltä, koska ratkaisu ei ole kokonaistaloudellisesti edullisin.

Nykyisellään Senaatti-kiinteistölle omakustannuskorvaus maksetaan ns. palvelumaksuna. Huomioiden, että toimitilasidonnaisten palvelusopimusten hallinta, kuten puhtauspalvelut, kaluste- ja turvallisuuspalveluissa kustannukset ovat kohteen suuruudesta riippumatta lähes samanlaiset. Kaikissa 12 % omakustannuskorvausta ei voida pitää kohtuullisena. Kustannuksen läpinäkyvyyttä tulisi avata selkeämmin.

Toimitilahankkeissa, joissa virastot joutuvat pohtimaan kokonaistaloudellista edullisuutta, voi johtaa siihen että virastot hankkivat palvelua yksityisiltä toimijoilta. Näissä hankkeissa Senaatti-kiinteistöjen kokonaisratkaisut, keskittäminen ja ammattitaito jäävät hyödyntämättä ja toisaalta taas virastot joutuvat käyttämään omia resursseja muuhun kuin ensisijaisesti tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen.

Nykyisellään omakustannushinnoittelun toimintamalli ei tue virastojen palveluratkaisujen keskittämistä Senaatti-Kiinteistölle, koska se rohkaisee valtion virastoja käyttämään myös muita palveluratkaisuja yksityiseltä markkinalta, erityisesti euromääräisesti suurien hankkeiden ja palvelusopimusten osalta.

Keskittämällä ja hyödyntämällä Senaatti-Kiinteistöä päästäisiin kokonaisratkaisun ja hallinnan kannalta mahdollisesti kokonaistaloudellisesti ja resurssien osalta hyvältä tilanteeseen, mikäli yhtenäiset toimintatavat olisivat selkeät ja avoimet.

8 Tilahallinnon vastuu (mm. sisäilma-asiat).

Lausuttavaa luvusta 8.

Sisäolosuhteiden hallinnassa olisi hyvä määritellä vastuut selkeästi. Kiinteistön/ rakennuksen omistajan vastuu ja työnantajan vastuut. Myös kustannusten osalta olisi selkeää sopia. Sisäilmahaitat aiheuttavat useimmiten väistötiloihin muuttamista ja välillisiä kustannuksia virastolle. Näistä olisi hyvä myös sopia.

9 Valtiovarainministeriön ja puolustusministeriön ohjaustoimivallat.

Lausuttavaa luvusta 9.

-

10 Henkilöstön asema Senaatti-konsernissa.

Lausuttavaa luvusta 10.

Ei lausuttavaa

11 Yhteenveto.

Lausuttavaa yhteenvetoluvusta ja sen alaotsikoista.

-

11.1 Tilahallinnon ja vuokrajärjestelmän toimivuus (valtion kokonaisuus, yhteiskäyttöisiin tiloihin siirtyminen ja tilahankkeiden rahoitus).

Lausuttavaa alaotsikosta 11.1 ja sen alaotsikoista.

Yhteiskäyttötilat eivät sovellu Syyttäjälaitoksen toimintaan kuin soveltuvin osin (esim. yhteiset neuvottelutilat) Tiloissa tulee kiinnittää erityistä huomioita tietosuoja- ja turvallisuuteen liittyviin seikkoihin. Syyttäjälaitoksessa käsitellään salassa pidettävää aineistoa, ja tietosuoja-asiat tulee erityisesti huomioida sekä viraston omien työntekijöiden että muiden toimijoiden kanssa erityisen huolella.

Syyttäjälaitoksen toiminta vaatii myös käytösidonnaisia tiloja, missä aineistoa ja asiakkaiden kuulemisia tulee voida hoitaa tietoturvallisesti. Myös turvaluokitellun aineiston käsittely vaatii tiloilta erityisiä vaatimuksia, mitkä tulee huomioida erikseen.

11.2 Kiinteistöalan talousnäkömät (korkotaso, inflaatio, kustannusten nousun hillintä).

Lausuttavaa alaotsikosta 11.2 ja sen alaotsikoista.

Ei lausuttavaa.

11.3 Eduskunnan lausuma: keskeiset tulokset.

Lausuttavaa alaotsikosta 11.3.

Ei lausuttavaa

11.4 Muita ajatuksia selonteon johtopäätöksiin:

Kirjoita tähän selontekoluonnoksen pohjalta tekemiäsi yleisiä johtopäätöksiä ja havaintoja.

Tavoite, että tilat tukevat hallinnon tuloksellista toimintaa on tärkeä.

Syyttäjälaitoksen osalta on tärkeää huomioida tilasuunnittelussa myös lainkäyttövelvollisuus ja sen asettamat tavoitteet. Toimitilasuunnittelussa tulee huomioida, että tilat tukevat asioiden ratkaisussa tuloksellisuutta ja asiat voidaan ratkaista kohtuullisessa ajassa laadukkaasti.

Tilojen käyttösuunnittelussa tulee huomioida työtilojen tietosuoja- ja tietoturva-asiat. Tiloissa tulee olla työrauha ja mahdollisuus keskeytyksettömään työhön.

Kansalaisten oikeus ja prosessien hoitaminen toimivissa työtiloissa on edellytys. Tämä vaatii yksilöhuoneita ja työtiloja. Yhteiskäyttöiset tilat ovat mahdollisia esim. yhteisten neuvottelutilojen

osalta. Digitalisaatio ei ole muuttanut merkittävästi materiaalin käsittelyyn liittyvien tietosuoja- ja tietoturva vaatimuksia, mikä tulee ottaa erityisesti huomioon tilojen suunnittelussa.

Kaikilla työntekijöillä tulee olla osoitettuna työtilat kaikille työntekijöille ja erityisesti lainkäyttöhenkilöstön työ vaatii työtiloja, joissa työrauha ja tietoturva on varmistettu. Yksilöhuoneista luopuminen aiheuttaisi merkittävän tieto- ja tietoturvariskin,. Myös työn tehokkuus ja prosessien hidastuminen saattaisi aiheuttaa kansalaisen oikeusturvan heikkenemisen ja käsittelyaikojen pidentymistä.

Digitalisaation lisääntyessä tulee huomioida myös teknisten välineiden vaatimukset, kuten työntekijöiden välineet, kaksi näyttöä. Myös materiaalien turvallinen säilyttäminen tulee huomioida siten, että työntekijä voi säilyttää toimipisteessä käsiteltäviä materiaaleja turvallisesti. Tämä tulee huomioida myös viraston sisäisessä työnjaossa ja tilasuunnittelussa.

Tilaratkaisuissa tulee ennen kaikkea myös huomioida tilojen viihtyvyys, käytännöllisyys, toimivuus ja niiden vaikutukset henkilöstön työhyvinvointiin ja työnantajakuvaan. On tärkeää, että tulevaisuudessa saamme koulutettua ja osaavaa henkilökuntaa alalle.

Syyttäjälaitos toteaa, että tilaratkaisuissa tulee käyttää riittävää kokonaisharkintaa ja työn erityisyydestä johtuen erityistä harkintaa kokonaissuunnittelussa.

11.4.1 Miten tilahallintoa tulisi kehittää tulevaisuudessa?

Kirjoita tähän näkemyksiäsi siitä, miten tilahallintoa tulisi kehittää tulevaisuudessa.

-

11.4.2 Asiakkaana olevan viraston ja Senaatti-konsernin väliset vastuu- ja valtasuhteet: onko tasapainossa vai miten tulisi kehittää?

Kirjoita tähän näkemyksiäsi Senaatti-konsernin ja sen asiakkaana olevien valtion virastojen ja laitosten välisestä vastuun ja vallan jakautumisesta.

Syyttäjälaitos tuo edelleen esille, että erityisiä tiloja ja erityistarpeet tulee huomioida käyttäjien osalta suunnittelussa. Virastokohtaiset tarpeet tulee huomioida ja asiakaskohtaisten tarpeiden huomioiminen yhteisessä suunnittelussa tulee huomioida entistä enemmän. Myös jokaisen viraston omaa osaamista tulee hyödyntää suunnittelussa kaikessa toimitiloihin liittyvissä asioissa.

Virasto tulee kuulla, suunnittelun tulee olla avointa, osaamista hyödyntää ja päätökset tulee hyväksyttää virastolla aina ennen etenemistä hankkeen seuraavaan vaiheeseen. Myös kustannukset tulee olla läpinäkyviä ja kokonaiskustannusten vaikutus huomioida suunnittelussa.

11.4.3 Tilahankkeiden rahoituksen riittävyyden turvaaminen tulevaisuudessa?

Kirjoita tähän näkemyksiäsi tilahankkeiden rahoitusmalliin, kustannusten kehitykseen ja rahoituksen riittävyyteen tulevaisuudessa.

-

Turunen Annika
Syyttäjälaitos